

Szakosztályi értesítő.

I. Közgyűlés.

Az Erdélyi Múzeum-Egylet bölcsélet-, nyelv- és történettudományi szakosztálya f. év januárius hó 31-dikén tartotta meg évi rendes-közgyűlését, a melyet *Szamosi János dr.* szakosztályi elnök a következő szavakkal nyitott meg:

Tisztelt Közgyűlés!

A mikor egyesületünk, illetve szakosztályunk *kilenczedik* évváró közgyűlését megnyitni szerencsém van, néhány szót óhajtok a tárgyalásokhoz előre becsátani.

Egyesületünk működését és vagyoni állapotát a választmány nevében a titkári jelentés terjeszti elő, a melynek semmi esetre sem akarok elibe vágni, csak azt az egyet említtem fel, hogy számadásunkat úgy a bevétel, mint a kiadás rovatában az előirányzatnál kedvezőbben zártuk le. Azonban felette csalódnék, a ki azt hinné, hogy ügyeink kifogástalanul jól állanak, jövedelmeink teljesen biztosak s hogy ennél fogva költségvetési előirányzatunkat tetemesen emelhetjük. Tagjaink és előfizetőink folytonos hullámzást mutatnak s habár a létszám egészben véve évenként néhánynyal gyarapszik, a folytonos hullámzás gondolkodóba kell hogy ejtsen. Továbbá bármennyire igyekezett is a választmány reális költségvetéssel előállani, bármennyire óvakodott vérmes reményeket ébreszteni, el kell ösmernünk, hogy a bevétel előirányzatánál teljesen biztos csak két tétel, a pénztári maradék 1891-ről és a Múzeum-Egylet évi átalánya. Nem szabad tehát semmi esetre sem a kiadásokat annyira felemelni, hogy ennek a két tételnek *összegét jelentékenyen* meghaladjuk.

A „lassan járj, tovább érsz!” nekünk is szól, s egy elhamarkodott lépés többet árt, mint bármely tőlünk nem függő baleset.

Ezzel az Erdélyi Múzeum-Egylet bölcsélet-, nyelv- és történettudományi szakosztályának kilenczedik évváró közgyűlését megnyitom.

Az elnöknek éljenzéssel fogadott megnyitója után *Szinnyei József dr.* titkár fölolvasta a választmánynak következő jelentését:

Tisztelt Közgyűlés!

A mi tudományos és irodalmi viszonyaink között nehéz a helyzete minden oly tudományos társaságnak és folyóiratnak, mely nem a fővárosban áll

fönn, hanem valamelyik vidéki városban, legyen az bár Kolozsvár, az egykori Erdélynek fővárosa s ma is keleti országrészünknek kulturális középpontja. Iróink, tudósaink Budapestre sereglenek. Ott, az ország szívében, lüktet leg-erősebben az irodalmi és a tudományos élet fő ere; onnan vár mindenki irányt, ítéletet és elismerést. A közönség azon csekély részének, a mely a tudomány és irodalom iránt érdeklődik, szintén Budapesten függ a szeme; onnan tudja meg, hogy mit kell olvasnia s kit kell a kiválóbb írók, tudósok közé soroznia. Ritka nagy tehetségnek kell annak lenni, a kinek hire-neve nem Budapesten át árad szét az egész országban.

Nem panaszképen emlegetjük ezt, csak tagadhatatlan tényt akarunk konstatálni: azt, hogy a munkaerők java része az ország fővárosában egyesül, s csak kevés marad azon vidéki városoknak, a melyek kisebb középpontokká válva, szintén részt kérnek maguknak a tudományos munkásságban. De épen nekünk nem is illik panaszkodnunk, mert a mi szakosztályunknak több tekintetben jobb a helyzete más hasonló törekvésű tudományos társaságokénál. Itt, Kolozsvár városában nem hiányzik a tudományos mozgalmak iránti érdeklődés, mely régi tradíciókon alapul; mint egyetemi városban, sok kiváló munkása van a tudománynak; és hála az Erdélyi Múzeum-Egylet nagylelkűségének, nem vagyunk híjával az anyagi támogatásnak sem. Ezen támogatásról, a melyben az anya-egylet részesíti szakosztályunkat, hálával kell megemlékeznünk; és ezt szegyenkezés nélkül mondhatjuk el, hiszen nem életrealitásunk hiányát bizonyítja, mert vannak a fővárosban is a mienkél nagyobb, több tagot számláló társaságok, a melyek rászorulnak az ország vagy az Akadémia segélyezésére, s e nélkül vagy fönn nem állhatnának, vagy legalább működésük volna megbénítva. És végre a szellemi téren sinces okunk elhagyottságról panaszkodnunk. Az érdeklődés szakosztályunk és folyóiratunk iránt egyre jobban és jobban növekszik; az ország minden részéből jelentkeznek új tagok, sőt már a külföld is tudomást vett létezésünkről; s végre a munkaerők helyett, a melyeket a fővárosi tudományos középpont tőlünk elvon, ad nekünk cserébe másokat.

Kiadványaink vaskos kötetében, melyet ezenel bemutatunk, tizenhét önálló dolgozat olvasható, s a nevek között, a melyek alájuk vannak jegyezve, nem egy kiváló tudósnak nevét mutathatjuk fel. A dolgozatok között van bölcséleti, nyelvészeti, classica philologiai, irodalomtörténeti, aesthetikai, poetikai, történelmi, genealogiai stb. Lehető változatosságra és sokoldalúságra törekedtünk, s ha ebbeli törekvésünk eredménye nem teljesen kielégítő, az nem rajtunk és nem dolgozótársainkon múlt, — mert hiszen még meglehetősen sok dolgozat vár közlésre, — hanem anyagi erőnk elégtelenségén. Nagyobb változatosságot majd csak akkor érhetünk el, ha anyagi erőnk gyarapodásával megnagyobbíthatjuk és havonként adhatjuk ki folyóiratunkat. Azonban addig is, míg az módunkban fog állani, tehetünk egyet-mást kiadványaink aktuális érdekének emelésére. Kísérletképen már a lefolyt évben közöltünk minden számban irodalmi repertóriumot. Ezt jövőre is megtartandónak véljük, de ezen kívül szükségesnek tartjuk még egy rovatot nyitni rövid könyvismertetések, bírálatok és egyéb tudományos és irodalmi apróságok számára.

A három választmányi ülésen kívül, a melyekben belügyeink kerültek tárgyalás alá, szakosztályunk a lefolyt évben nyolcz nyilvános fölolvasó ülést tartott, 16 fölolvasással. A közönség érdeklődése most sem volt nagyobb, mint korábban. Ez elég sajnós; de vigasztalásunkra szolgálhat az a tapasztalás, hogy az u. n. nagy közönség a szakszerű felolvasások iránt nem csak itt, hanem a fővárosban sem igen érdeklődik. Arra csak a szépirodalmi fölolvasások és a mutatványos előadások hatnak vonzó erővel; ilyenekkel pedig a mi szakosztályunk nem szolgálhat.

A szakosztály tagjainak száma 13-mal fogyott, de 20-szal szaporodott; a múzeum-egyleti tagok közül hozzánk tartozik 32, tehát összes tagjaink száma 139, vagyis 6-tal több mint tavaly.

Pénzügyeink állását pontosan föltünteti a következő zárszámadás, melyet szakosztályunk elnöke állított össze :

Bevétel 1891-ben.

	Elő volt irányozva.	Befolyt.
Pénztári maradék 1890-ről	290 frt 12 kr.	290 frt 12 kr.
Átalány a Múzeum-Egylettől	1500 „ — „	1500 „ — „
Tagsági díjakból	160 „ — „	162 „ — „
Előfizetésekből és nyomtatványok eladásából	80 „ — „	55 „ 80 „
Intercalaris kamatokból	25 „ — „	38 „ 97 „
Előleg-visszatérítés	— „ — „	12 „ 50 „
Összes bevétel	2055 frt 12 kr.	2059 frt 39 kr.

Kiadás 1891-ben.

	Elő volt irányozva.	Kiadott.
A kiadványok kiállítása	700 frt — kr.	624 frt 29 kr.
Írói tisztelet-díj	850 „ — „	756 „ 21 „
A szerkesztő tiszteletdíja	200 „ — „	200 „ — „
Irodai költségek és posta	45 „ — „	50 „ 96 „
Keresk. Akademiának a teremért szolgálattal	35 „ — „	35 „ — „
Szolga díjazása	20 „ — „	20 „ — „

A kiadások összege 1850 frt — kr. 1686 frt 46 kr.

Pénztári maradvány 1891. év végén 205 „ 12 „ 372 „ 93 „

Az előirányozottnál bevétellett több 4 frt 27 krral.

Az előirányozottnál kiadatott kevesebb 163 „ 54 „

Az egész zárlat kedvezőbb tehát 167 frt 81 krral.

Az 1892. évre szóló költségvetést van szerencsénk a következőkben bemutatni:

A) Bevétel.

Pénztári maradék 1891-ről 372 frt 93 kr.

Átalány a Múzeum-Egylettől 1500 „ — „

Tagsági díjakból és hátralékos tagsági díjból	160	frt	—	kr.
Előfizetésekből és nyomtatványok eladásából	50	"	—	"
Intercalaris kamatokból	25	"	—	"
Összesen:	2107	frt	93	kr.

B) *Kiadás.*

Kiadványok nyomtatása	700	frt	—	kr.
Írói tiszteletdíj	850	"	—	"
Szerkesztő tiszteletdíja	200	"	—	"
Irodai költség, irnok, posta	50	"	—	"
Szolga díjazása	20	"	—	"
Összesen:	1820	frt	—	kr.
Pénztármaradék	287	"	93	"

Végül megjegyezzük, hogy még egy kis újítást tartunk szükségesnek. Kiadványainknak tulajdonképen nincsen címük, mert az a tiz szóból álló felirat, a melyet folyóiratunk cím gyanánt visel a homlokán, voltaképen nem cím, hanem egy hiányzó címnek a magyarázata. Mind azoknak, kik folyóiratunkat akár szóval, akár írásban emlegetik, idézik, nagy könnyebbségére szolgálna egy alkalmas rövid cím, a mely alá a mostani főirat csak magyarázatul volna teendő.

Legalkalmasabbnak tartanók az *Erdélyi Múzeum* címet, azért tisztelettel indítványozzuk: határozza el a t. közgyűlés ennek használatát.

Most pedig a t. közgyűlés bizalmát megköszönve, reá bízunk mult évi munkásságunk megítélését.

Kolozsvárt, 1892. január 25.

SZAMOSI JÁNOS,
elnök.

SZINNYEI JÓZSEF,
titkár.

A közgyűlés a jelentést egyhangulag tudomásul vette; *Széchy Károly dr.* indítványára az elnöknek és a választmánynak elismerését fejezte ki működéséért; s elfogadta a választmánynak azon indítványát, hogy a szakosztály kiadványainak czíme ezentúl *Erdélyi Múzeum* legyen.

Ezután *Moldován Gergely dr.*, mint a számadások megvizsgálására a mult évi közgyűléstől kiküldött szakosztályi tag (a másik kiküldött számvizsgáló a városból eltávozván) fölolvasta jelentését, a mely szerint a számadásokat teljes rendben találta, s indítványára a közgyűlés a pénztárkezelő elnöknek megadta a számadás terhe alól való fölmentést és fáradozásáért köszönetét nyilvánította neki.

A választmánynak 1892-re szóló költségvetési javaslata elfogadtatván, a bevétel 2107 frt 93 kr.-ra, a kiadás pedig 1820 frta irányoztatott elő.

Széchy Károly dr. indítványára a közgyűlés utasította a választmányt, hogy tegye meg a szükséges lépéseket a végből, hogy a közoktatásügyi miniszter a szakosztály kiadványait a középiskoláknak megvételre ajánlja.

Ezután az elnök tárgyalás alá bocsátotta *Szász Béla dr.* alelnöknek követhető indítványát:

Mélyen tisztelt Közgyűlés!

Tisztelettel nyujtom be, szives tárgyalás és elfogadás végett, a következő indítványt:

„Mondja ki az Erdélyi Múzeum bölcészet-, nyelv- és történettudományi „szakosztálya, hogy eddig két havonként megjelenő Kiadványait, 1892. elején „kezdve, havi füzetekben adja ki, egy füzetet legalább 3 $\frac{1}{2}$ ív terjedelemben, „melyeknek tartalmát, a tudományos dolgozatokon feljül, rövid irodalmi, bírálati „és más hasonló természetű közlemények szolgáltatassák. Egy évben tíz füzet „adandó ki, a nyári két hónap — július és augusztus — alatt a Kiadványok „szünetelvén.“

Ez indítványom támogatására fölhozom, hogy az eddigi évi 35 ívet nyugton fölemelhetjük 38—40 ívre, mert tagjaink soraiból bizonynyal akadunk többen, kik a Tárca rovat közleményeit készséggel fogjuk írói honorarium nélkül szolgáltatni; mert saját kötelességünkké tehetjük, hogy minden megjelenő füzetet azonnal ismertetünk a helybeli és budapesti olvasottabb hirlapokban, s ezáltal és a füzetek rövidebb időközökben való megjelenése által, valamint a Tárca-rovat actualitásával, népszerűbbé tehető a vállalat, a mi — kellő ajánló-eljárás mellett — a füzetek nagyobb elterjedését és így több bevételt fog biztosítani. Megemlítve végül, hogy az első évi nagyobb nyomdai kiadást a most lezárult év pénztár-maradványa teljesen fedezni fogja, maradok, indítványomat elfogadásra ajánlva,

Kolozsvár, 1892. január 30.

Mélyen tisztelt Közgyűlés

alázatos szolgálja:

Szász Béla,

szakosztályi tag.

Erre az elnök jelentette, hogy a válaszmány ezen indítványt tárgyalta; maga is óhajta a kiadványoknak havonként való megjelentetését, de tekintettel a költségöbbletre, egyelőre nem javasolja ezen újítás megkísértését. A közgyűlés a válaszmány javaslata értelmében azt határozta, hogy a kiadványok 1892-ben még kéthavonként jelenjenek meg; egyúttal azonban utasította a válaszmányt, hogy tegyen meg mindent a végből, hogy a jövő évtől fogva havonként való kiadásuk lehetővé tétessék

Szádeczky Lajos dr. indítványára a közgyűlés elhatározta, hogy a föl-olvasó ülések meghatározott napon tartassanak és utasította a válaszmányt a nap kitűzésére.

Ezután megejtetvén a tisztújítás, megválasztattak:

Elnöknek: *Szamosi János* dr.

Alelnöknek: *Szász Béla* dr

Titkárnak: *Szinnyei József* dr.

Válaszmányi tagoknak: *Felméri Lajos* dr., *Schilling Lajos* dr., *Fazakas József*, *Farkas Lajos* dr. és *Szádeczky Lajos* dr.

Végül számadás-vizsgálókul *Moldován Gergely* dr., *Ferenczi Zoltán* dr. és *Török István* dr. küldettek ki, s ezzel a közgyűlés eloszlott

II. Februári fölolvasó ülés.

A szakosztály 1892. februárius 6-dikán *Szamosi János* elnöklete alatt fölolvasó ülést tartott, a melynek tárgyai voltak:

1. A Habsburg-ház lengyel trónra törekvése a XVI. században. — *Szádeczky Lajostól*.

2. A mondat meghatározása. — *Szinnyei Józseftől*.

A fölolvasó ülés előtt tartott választmányi ülésben szakosztályi tagoknak megválasztottak: *Ajtai K. Albert* nyomdatulajdonos (Kolozsvár), *Hám Sándor* dr. kegyesrendi gimnáziumi tanár (Kolozsvár), *Eisler Mátvás* dr. rabbi (Kolozsvár), *Füredi János* kegyesrendi gimnáziumi tanár (Nagy-Kanizsa), *Gaal József* gimnáziumi tanár (Rozsnyó).

Az Erdélyi Múzeum-Egyletnek februárius 29-dikén tartott közgyűlésében *Szász Béla* dr. indítványozta, hogy szakosztályunknak évi dotációja 300 frttal emeltessék a végből, hogy az *Erdélyi Múzeum*-ot havonként adhassuk ki. A közgyűlés egyhangulag megszavazta az indítványozott emelést, s így most már abban a helyzetben vagyunk, hogy az *Erdélyi Múzeum*-ot július és augusztus kivételével **havonként** adhadjuk ki, négy ívnyi terjedelemben.